

Inhoudsopgave

Voorwoord 7

1. Taal, dialect, sociolect, etnolect en wat dies meer zij 9
2. Een kijkje in het verleden. Joods Nederlands 28
3. Een blik over de grenzen. Etnisch gekleurd Spaans, Engels, Duits en Zweeds 43
4. Etnisch gekleurd Nederlands nu 58
5. Marokkaans en Turks Nederlands 77

Literatuur 104

Internetbronnen 112

Voorwoord

Het taallandschap van het Nederlands is sterk in beweging. Oude dialecten raken in onbruik en lijken plaats te maken voor nieuwe, grootschaligere dialectvormen. Tegelijkertijd groeit de rol van de standaardtaal (vroeger ABN geheten) en beginnen er zich herkenbare regionale verschijningsvormen van de standaardtaal af te tekenen. Daarnaast en deels ook daarbinnen zijn er vormen van het Nederlands die van oorsprong gebruikt werden door groepen met een bepaalde etnische achtergrond, etnolecten. Dit boekje schetst een beeld van etnolecten, in heden en verleden, en hun vervlechting met zowel inheemse taalvormen als de moedertalen van de groepen in kwestie.

7

Om de tekst toegankelijk te maken voor niet-taalkundigen, is er grotendeels afgezien van het gebruik van vakterminologie. Daarnaast zijn onderzoeksbevindingen veelal sterk vereenvoudigd samengevat – overigens zonder geweld te doen aan de wetenschappelijke waarheid of wat daarvoor doorgaat. Ten behoeve van de leesbaarheid zijn de samengevatte inzichten en de vele voorbeelden niet voorzien van verwijzingen naar de bronnen. Hier en daar is zelfs een hele passage overgenomen en bewerkt. De bronnen kunnen eenvoudig opgespoord worden door middel van de bibliografie; hierin is voor elk aangehaald werk aangeduid voor welk hoofdstuk het geraadpleegd is.

Veel dank aan Hans Bennis, Margot van den Berg, Sandra Broertjes (AUP), Aniek IJbema, Ineke Meijer, Pieter Muysken, Marc van Oostendorp en Douwe Zeldenrust voor hulp en advies. Uiteraard zijn zij niet verantwoordelijk voor de tekortkomingen van dit overzichtswerkje.

Dit boekje is opgedragen aan de duizenden anonieme vluchtelingen die dezer dagen, om armoede, vervolging of geweld te ontlopen, vanuit het Midden-Oosten en noordelijk Afrika Europa trachten te bereiken. Een deel van hen zal zich mettertijd vestigen in Nederland of Vlaanderen. Zij en hun kinderen zullen waarschijnlijk andere nieuwe vormen van het Nederlands ontwikkelen en mogelijk zal een deel daarvan andere groepen van sprekers van het Nederlands bereiken. Maar deze vluchtelingen bekommeren zich vanzelfsprekend in de eerste plaats om hun vege lijf en dat van hun dierbaren. Het is te hopen dat allen die hun lot bepalen deze mensen behandelen zoals ze in dergelijke omstandigheden zelf behandeld zouden willen worden.

Amsterdam en Hilversum, 30 september 2015